

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

DATO 8. juli 2011

JOURNAL NR.
RA-2008-609-0016

BEDES ANFØRT VED SVARSKRIVELSER

SAGSBEHANDLER: LLI

RIGSADVOKATEN

FREDERIKSHOLMS KANAL 16
1220 KØBENHAVN K

TELEFON 33 12 72 00
FAX 33 43 67 10

Erfaringerne i praksis med anvendelse af straffelovens § 260, stk. 2, om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab mv.

1. Indledning

Ved lov nr. 316 af 30. april 2008 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab) blev der i straffelovens § 260, stk. 2, indsat en skærpet strafferamme for ulovlig tvang udøvet i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Den skærpede strafferamme på fængsel i 4 år finder tilsvarende anvendelse på udøvelse af tvang i forbindelse med indgåelse af registeret partnerskab.

Bestemmelsen trådte i kraft den 2. maj 2008.

Justitsministeriet gav i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget ved besvarelsen af spørgsmål nr. 15 af 4. april 2008 fra Folketingets Retsudvalg tilsagn om, at der ville blive udarbejdet en redegørelse til Retsudvalget om erfaringerne i praksis med anvendelsen af straffelovens § 260, stk. 2, når bestemmelsen havde været i kraft i 3 år.

På den baggrund har Justitsministeriet ved brev af 6. maj 2008 (sagsnr. 2007-730-0506) anmodet Rigsadvokaten om en redegørelse om erfaringerne i praksis med anvendelse af straffelovens § 260, stk. 2, om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab, når bestemmelsen har været i kraft i 3 år.

2. Straffelovens § 260 om ulovlig tvang

Efter straffelovens § 260, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år for ulovlig tvang den, som ved vold eller trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget. Det samme gælder den, som ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørligt begrundet ved det forhold, som truslen angår.

RIGSADVOKATEN

Som anført ovenfor blev der ved lov nr. 316 af 30. april 2008 om ændring af straffeloven (Skærpelse af straffen for ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab) indsat en skærpet strafferamme på fængsel i 4 år for ulovlig tvang udøvet i forbindelse med indgåelse af ægteskab, jf. straffelovens § 260, stk. 2.

SIDE 2

Om baggrunden for den skærpede strafferamme anføres bl.a. følgende i de almindelige bemærkninger til lovforslaget:

”3.2. Som det fremgår [...], er det strafbart ved ulovlig tvang at tvinge nogen til at indgå ægteskab. Straffelovens § 260 kan således bl.a. anvendes i tilfælde, hvor nogen f.eks. med trusler om vold eller trusler på livet tvinges til at indgå ægteskab.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør straffen for tvang til indgåelse af ægteskab afspejle denne forbrydelses grovhed og særligt indgribende betydning for ofret. Der er således tale om, at ofret tvinges til at påtage sig en i princippet livslang forpligtelse af en dybt personlig karakter. Med henblik på at sikre en strafudmåling i overensstemmelse hermed foreslås det derfor at fastsætte en højere strafferamme for ulovlig tvang, når der er tale om tvang til indgåelse af ægteskab.

Det foreslås således at indsætte en skærpet strafferamme (sidestrafferamme) i straffelovens § 260 om ulovlig tvang, som omfatter tilfælde, hvor nogen tvinges til at indgå ægteskab. Der foreslås en strafferamme på 4 års fængsel i disse tilfælde, dvs. det dobbelte af normalstrafferammen for ulovlig tvang.

Fastsættelsen af straffen i den enkelte sag vil som hidtil bero på domstolenes konkrete vurdering af alle sagens relevante omstændigheder. I betragtning af de alvorlige konsekvenser for ofret i sager om tvangsægteskab bør strafniveauet imidlertid ligge betydeligt over de højeste straffe, der har været udmålt for overtrædelse af straffelovens § 260 i hidtidig retspraksis, [...]. Som eksempler på omstændigheder, der herudover kan virke i yderligere skærpende retning, kan nævnes, at den ulovlige tvang er udøvet af flere gerningsmænd i forening eller er udøvet gennem lang tid, at der er udøvet grov vold, eller at ofret er meget ung.”

3. Afgrænsning af de sager, der er omfattet af redegørelsen

Som anført ovenfor gav Justitsministeriet i forbindelse med Folketingets behandling af lovforslaget ved besvarelsen af spørgsmål nr. 15 af 4. april 2008 fra Folketingets Retsudvalg tilsagn om, at der ville blive udarbejdet en redegørelse om erfaringerne i praksis med anvendelsen af straffelovens § 260, stk. 2, når bestemmelsen havde været i kraft i 3 år.

Justitsministeriet anmodede på denne baggrund ved brev af 6. maj 2008 Rigsadvokaten om en redegørelse om erfaringerne i praksis med anvendelsen af straffelovens § 260, stk. 2.

RIGSADVOKATEN

SIDE 3

Til brug for redegørelsen har Rigsadvokaten ved brev af 8. marts 2011 anmodet de enkelte politikredse og statsadvokaturer om at indberette enhver sag, hvor der har været indgivet anmeldelse om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab, herunder i forbindelse med indgåelse af registreret partnerskab, i tiden fra den 2. maj 2008 til marts 2011.

Endvidere har Rigsadvokaten anmodet om at modtage oplysninger om eventuelle særlige erfaringer med sager om tvangsægteskaber, herunder eventuelle efterforskningsmæssige problemstillinger mv.

4. De indberettede sager

Jeg kan oplyse, at der til brug for redegørelsen er modtaget indberetning om i alt 12 sager, hvor der har været indgivet anmeldelse om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Enkelte kredse har herudover indberettet et antal sager, hvor politiet i øvrigt er blevet kontaktet i anledning af mulig ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab.

Som nævnt har der i 12 af de indberettede sager (sag 1-12) været indgivet en egentlig anmeldelse om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab. Kun i en enkelt af disse sager blev der rejst sigtelse for overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2. Sigelsen blev dog senere frafaldet. Der er ikke indberettet sager, hvor der er sket domfældelse for overtrædelse af bestemmelsen.

Ud over de ovennævnte sager, hvor der har været indgivet en egentlig anmeldelse om overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2, er der fra enkelte af politikredsene modtaget indberetning om 6 sager, hvor politiet i øvrigt er blevet kontaktet i anledning af mulig ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab (sag 13-18).

Til nærmere belysning af karakteren af de 18 sager, der er blevet indberettet, følger nedenfor en kort beskrivelse af de enkelte sager:

I sag 1 indgav en kommune anmeldelse til politiet om bl.a. vold begået i en pakistansk familie. Under afhøringen af et familiemedlem kom det frem, at faren i familien angiveligt var ved at arrangere et tvangsægteskab for en af sine døtre, som derfor var flygtet hjemmefra. Den 19-årige kvinde bekræftede dette over for politiet, men ønskede herudover ikke at bidrage til politiets efterforskning af sagen. I forbindelse med øvrige afhøringer af familiemedlemmer mv. blev politiet bekendt med, at faren angiveligt også havde forsøgt at arrangere ægteskaber for to andre døtre, og han blev derfor sigtet for overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2. De to andre døtre ønskede imidlertid ikke at udtale sig til politiet. Politiet besluttede at opgive sigtelsen i medfør af retsplejelovens § 721, stk. 1, nr. 2, idet det – også henset til farens benægtelse – efter en samlet vurdering ikke fandtes muligt at føre det til domfældelse fornødne bevis for forsøg på overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2.

RIGSADVOKATEN

SIDE 4

I sag 2 var der tale om en 18-årig serbisk kvinde, som sammen med repræsentanter fra kommunen henvendte sig til politiet. Hun forklarede, at hun var udsat for tiltagende vold og kontrol fra sine forældres side, og hun mente, at baggrunden herfor var, at forældrene ønskede hende tvangsgift under en forestående ferie i Kosovo. Kvinden blev med politiets bistand anbragt på et opholdssted, og hun vendte efter 3 måneder tilbage til sine forældre. Da efterforskningen i sagen ikke underbyggede mistanken om et eventuelt forestående tvangsægteskab eller strafbare forhold i øvrigt, blev efterforskningen herefter indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

I sag 3 henvendte en 18-årig libanesisk kvinde sig til politiet og forklarede, at hun påtænkte at flygte fra sin familie, idet familien ønskede hende sendt til Libanon, hvor hun året før var blevet tvangsgift med sin fætter. Politiet reserverede plads til kvinden på et opholdssted, hvor hun imidlertid aldrig dukkede op. Det viste sig, at kvinden havde taget ophold hos en pakistansk mand, som hun tilsyneladende var kæreste med. Efterforskningen i sagen tydede ikke på, at der havde været tale om tvang i forbindelse med indgåelsen af ægteskabet i Libanon, men at kvindens ønske om at komme ud af ægteskabet formentlig var begrundet i forelskelsen i den pakistanske kæreste. Politiet var herefter i dialog med familien, og det endte med, at der blev indgået aftale om skilsmisse, og politiet indstillede efterforskningen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sag 4 vedrører en 36-årig irakisk kvinde, som anmeldte sin tidligere mand for vold, idet han efter hendes forklaring havde slået hende i ansigtet. Baggrunden for voldsudøvelsen var angiveligt, at manden ønskede deres 15-årige datter tvangsgift i Irak. Oplysningerne om et eventuelt forestående tvangsægteskab var imidlertid så usikre, at politiet vurderede det rigtigst at behandle sagen som en voldssag, og politiet udleve-

rede i den forbindelse en overfaldsalarm til kvinden. Denne sag var på indberetnings-tidspunktet i marts 2011 fortsat under efterforskning.

I sag 5 henvendte en 20-årig irakisk kvinde sig til politiet, fordi hun frygtede sin families reaktion på ønsket om at ophæve en frivilligt indgået forlovelse med en irakisk mand. Baggrunden for ønsket var, at kvinden havde forelsket sig i en dansk mand. Det lykkedes politiet at medvirke til en fælles aftale om ophævelse af forlovelsen, og efterforskningen i sagen blev indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sag 6 vedrører en 20-årig tyrkisk kvinde, hvis moster henvendte sig til politiet, idet den 20-årige kvinde angiveligt var blevet bortført til Tyrkiet af en fætter, som ønskede at gifte sig med hende. I forbindelse med mediernes omtale af sagen optrådte den 20-årige kvinde i dansk fjernsyn, hvor hun fortalte, at hun opholdt sig frivilligt i Tyrkiet, og at hun elskede fætteren. Senere vendte kvinden tilbage til Danmark, hvor hun nu oplyste, at hun var blevet bortført af fætteren og voldtaget i Tyrkiet. På den baggrund foretog det tyrkiske politi afhøring af fætteren, hvorefter sagen blev henlagt i Tyrkiet. Den 20-årige kvinde ønskede ikke at medvirke yderligere til dansk politis efterforskning, og efterforskningen blev indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

RIGSADVOKATEN

SIDE 5

I sag 7 henvendte en kommune sig til politiet. Henvendelsen drejede sig om en 16-årig libanesisk pige, som kommunen frygtede ville blive bortført med henblik på indgåelse af tvangsægteskab i udlandet. Baggrunden for henvendelsen var primært, at pigen ikke havde været i skole i et par måneder, og at skolen ikke kunne komme i kontakt med hende. Politiet kontaktede familien og fandt ud af, at pigen havde været i København med sin bror. Der var ikke grundlag for mistanke om et forestående tvangsægteskab, hvorfor efterforskningen blev indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Også i sag 8 var der tale om en henvendelse fra en kommune, som på vegne af en 16-årig pakistansk pige oplyste, at pigen frygtede, at hendes familie var ved at arrangere et tvangsægteskab med hendes fætter i Pakistan. Den kommunale sagsbehandler forsøgte herefter at mødes med pigen, hvilket imidlertid ikke lykkedes, idet pigen udeblev fra flere aftaler. Sagsbehandleren fik telefonisk oplyst af pigen, at hendes fætter var ankommet til Danmark med henblik på at overtale hende til at indgå ægteskab. Omkring to måneder efter anmeldelsen fik politiet oplyst, at pigens forældre angiveligt havde accepteret, at pigen ikke ønskede at indgå ægteskab med fætteren, som var rejst tilbage til Pakistan uden lovning på indgåelse af ægteskab. Efterforskningen blev indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sag 9 vedrører en anmeldelse indgivet af en bekendt til en afghansk familie. Moren og datteren i familien havde over for anmelderens mor udtrykt frygt for, at faren – som på daværende tidspunkt ikke boede hos familien – var ved at arrangere et tvangsægteskab for sin datter. Politiet fik kontakt til den 18-årige kvinde, som oplyste, at hun havde

modtaget adskillige telefonopkald fra den afghanske mand, som hendes far ønskede, at hun skulle indgå ægteskab med, og hun overvejede at mødes med ham for at se ham an. Den unge kvinde oplyste endvidere, at hendes far var flyttet hjem igen, og at han angiveligt accepterede, at hun selv kunne bestemme, hvem hun ville gifte sig med. Endelig oplyste hun, at hun var bange for, at den afghanske mands familie kunne finde på at kidnappe hende. Bl.a. på baggrund heraf gennemførte politiet en samtale med den 18-årige kvinde og hendes forældre, hvor faren gav udtryk for, at han accepterede sin datters ret til selv at vælge ægtefælle, hvilket han ville fortælle den afghanske mand og dennes familie. Der blev i øvrigt ikke vurderet at være fare for, at den 18-årige kvinde ville blive forsøgt kidnappet. Efterforskningen blev herefter indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

RIGSADVOKATEN

SIDE 6

I sag 10 indgav en libanesisk mand anmeldelse til politiet om et indgået tvangsægteskab. Under afhøringen af manden kom det frem, at mandens tidligere hustru med hans samtykke var taget på ferie i Libanon med deres 5 fællesbørn. Under opholdet var faren gentagne gange blevet ringet op af sin ældste datter på 16 år, som fortalte, at hun var blevet tvangsgift med en ung libanesisk mand. Da familien returnerede til Danmark, var den 16-årige pige ikke med, hvorefter faren sørgede for, at hun kom hjem og tog ophold hos ham. Pigen indrømmede nu, at hun ikke var blevet tvangsgift, men at hun var stukket af fra familien i Libanon for at mødes med den unge mand. Faren gav udtryk for bekymring for, at hans tidligere hustru ikke havde kontrol over børnene, og at noget lignende derfor ville kunne ske igen. Imidlertid dukkede faren og den 16-årige pige ikke op til aftalt afhøring hos politiet, og faren meddelte herefter, at han og datteren ikke ønskede yderligere foretaget, hvorefter politiet indstillede efterforskningen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

I sag 11 modtog politiet en anonym anmeldelse om en tyrkisk statsborgers ulovlige ophold i Danmark. Personen opholdt sig angiveligt her i landet med henblik på indgåelse af tvangsægteskab med en ung pige. Ægteskabet så imidlertid ikke umiddelbart ud til at blive til noget, hvorfor den pågældende person ville blive smuglet til Tyskland, hvor han skulle opholde sig i en periode, indtil familien ville hente ham retur til Danmark. Politiet forsøgte at finde den pågældende tyrkiske statsborger, men da dette ikke lykkedes, blev efterforskningen indstillet i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sag 12 vedrører en 18-årig kvinde med libanesisk baggrund, som politiet fik kendskab til via LOKK (Landsorganisation af kvindekrisecentre), der i forbindelse med et besøg på et gymnasium fik kontakt med kvinden, som ønskede beskyttelse, fordi hun var truet af sin familie. Kvinden havde således forklaret LOKK, at hun havde været udsat for såvel fysiske som psykiske overgreb fra sin familie, og at hun frygtede et tvangsægteskab. Politiet afhentede herefter kvinden og kørte hende til et sikkert opholdssted, som hun imidlertid forlod midt om natten. Kvinden rettede efterfølgende henvendelse til både LOKK og politiet og sagde, at hun ønskede at trække anmeldelsen tilbage, idet

der var tale om opspind fra hendes side. Politiet besluttede bl.a. efter at have forhørt sig hos familiens læge om forholdene i familien at indstille efterforskningen i sagen i medfør af retsplejelovens § 749, stk. 2.

Sag 13 vedrører en anmodning fra svensk politi om assistance i forbindelse med anholdelse af en svensk mand, som var på vej til Kosovo med sin datter med henblik på indgåelse af tvangsægteskab. Manden blev anholdt af dansk politi med henblik på udlevering til Sverige.

I sag 14 blev politiet af en kommunal sagsbehandler underrettet om et muligt forestående tvangsægteskab mellem to 14-årige. Oplysningerne i sagen tydede dog på, at der ikke var tale om indgåelse af et egentligt ægteskab, men derimod alene en form for rituel handling i forbindelse med festlige begivenheder. Der var i øvrigt ingen oplysninger i sagen om tvang af nogen art, og politiet henlagde på den baggrund sagen.

RIGSADVOKATEN

SIDE 7

Sag 15 vedrører en 17-årig afghansk pige, som var anbragt på en hemmelig adresse på grund af frygt for indgåelse af tvangsægteskab i udlandet. Pigen var kørt fra den hemmelige adresse sammen med sin kæreste og var ikke kommet tilbage, hvorfor plejemoren henvendte sig til politiet, som eftersøgte pigen. Efter få dage returnerede pigen til den hemmelige adresse, og politiet henlagde herefter sagen. I henhold til politiets oplysninger har der ikke været indgivet anmeldelse om overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2, i forbindelse med, at pigen blev anbragt på den hemmelige adresse af de sociale myndigheder uden involvering af politiet.

I sag 16 fik politiet en henvendelse fra en kommunal omsorgsmedhjælper vedrørende en pakistansk pige, som angiveligt var udsat for trusler på livet fra sin familie, idet hun ikke ønskede at indgå ægteskab med den mand, som familien havde udvalgt til hende. Omsorgsmedhjælperen blev vejledt om muligheden for udlevering af en overfaldsalarm, og han tilkendegav, at han og pigen ville kontakte politiet, hvis hun følte behov for udlevering af en sådan. Der skete herefter ikke yderligere i sagen.

Sag 17 og 18 vedrører begge unge kvinder, som henvendte sig til politiet med oplysninger om, at de af frygt for indgåelse af tvangsægteskab ønskede at tage navneforandring og/eller få ændret cpr.nr. Den ene af kvinderne oplyste endvidere, at hun påtænkte at rejse ud af landet. Der blev imidlertid ikke fulgt op på sagerne fra kvindernes side, og politiet foretog sig på den baggrund ikke yderligere.

Rigsadvokaten har ikke i øvrigt modtaget oplysninger fra politikredsene og statsadvokaturerne om særlige erfaringer med sager om tvangsægteskaber.

5. Rigsadvokatens bemærkninger

Som det fremgår, er der kun modtaget indberetning om et begrænset antal sager inden for de seneste 3 år, hvor der har været indgivet anmeldelse eller i øvrigt har været taget kontakt til politiet om mulig ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab, jf. straffelovens § 260, stk. 2.

I størstedelen af de sager, hvor der har været indgivet anmeldelse, er efterforskningen blevet indstillet, idet der ikke er fremkommet oplysninger, der kunne understøtte anmeldelsen. Dette skyldes i flere tilfælde, at den formodede forurettede ikke har ønsket, at politiet skulle foretage sig yderligere i sagen eller ikke har ønsket at udtale sig til politiet herom. Det bemærkes i den forbindelse, at anmeldelsen i flere af de indberettede sager er indgivet af andre end den formodede forurettede, f.eks. en bekendt eller en kommune. Herudover er efterforskningen i to af sagerne blevet indstillet, idet forældrene til den formodede forurettede efter indgivelse af anmeldelse til politiet og drøftelser mellem familien og politiet accepterede, at deres datter ikke ønskede at gifte sig med den person, som forældrene havde tiltænkt hende. I ingen af de indberettede sager har politiet modtaget oplysninger, der gav grundlag for at antage, at der var foregået noget strafbart.

RIGSADVOKATEN

SIDE 8

Der har kun været rejst sigtelse i en enkelt sag, og i ingen af de indberettede sager har der været tilvejebragt et bevismæssigt grundlag, der har givet anklagemyndigheden anledning til at rejse tiltale for overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2.

Da der således ikke er afsagt domme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 260, stk. 2, efter bestemmelsens ikrafttræden den 2. maj 2008, har jeg ikke mulighed for at udtale mig om den skærpede strafferammes betydning for strafudmålingen i sager om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab.

Det bemærkes i den forbindelse, at der inden indsættelsen af straffelovens § 260, stk. 2, bortset fra en ældre sag, hvor den tiltalte blev frifundet, ikke i trykt retspraksis var sager om ulovlig tvang til at indgå ægteskab, ligesom der så vidt ses ikke forud for den skærpede strafferammes indførelse var konkrete straffesager i øvrigt, hvor der var domfældt for ved ulovlig tvang at have tvunget nogen til at indgå ægteskab.

Politikredsene og statsadvokaturerne har i øvrigt ikke peget på særlige erfaringer med behandlingen af sager af denne karakter.

Jeg skal understrege, at politi og anklagemyndighed er meget opmærksomme på sager om mulig ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab, og der vil også fremover være fokus på området. I det omfang der rejses tiltale for overtrædelse af straffe-

lovens § 260, stk. 2, om ulovlig tvang i forbindelse med indgåelse af ægteskab, vil anklagemyndigheden endvidere nedlægge påstand om en straf, som i overensstemmelse med bestemmelsens forarbejder afspejler forbrydelsens grovhed og særligt indgribende betydning for ofret, jf. pkt. 2 ovenfor.

Med henblik på at sikre at der fortsat er fuld opmærksomhed på disse sager, vil jeg endvidere tage initiativ til, at området bliver drøftet på et kommende møde i Anklagemyndighedens fagudvalg om personfarlig kriminalitet.

På den ovenfor anførte baggrund er der efter min opfattelse ikke anledning til at følge området i endnu en periode med henblik på at udarbejde en ny redegørelse om bestemmelsens anvendelse.

RIGSADVOKATEN

SIDE 9

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen